Aldona Zakrzewska*
Olsztyn

***Tradycja – współczesność – nowe wyzwania
w pedagogice chrześcijańskiej,
Olsztyn, 16–17 października 2008 roku***

Zakład Filozofii i Socjologii Edukacji Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zorganizował Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. *Tradycja – współczesność – nowe wyzwania w pedagogice chrześcijańskiej*, która odbyła się 16–17 października 2008 r. na terenie miasteczka akademickiego Kortowo. Zamierzeniem organizatorów było podjęcie refleksji o przeszłości oraz teraźniejszości pedagogiki chrześcijańskiej, a w efekcie postawienie pytań na temat jej przyszłości w perspektywie intensywnego rozwoju nauk pedagogicznych, psychologicznych i socjologicznych oraz wobec dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości edukacyjnej, wychowawczej, społecznej i ekonomicznej.

Uroczystego otwarcia Konferencji dokonali: dr Jacek Jezierski – biskup pomocniczy Archidiecezji Warmińskiej; prof. dr hab. Ryszard J. Górecki – senator RP, Dziekan Wydziału Biologii UWM; prof. dr hab. Andrzej Olubiński – Dziekan Wydziału Nauk Społecznych UWM oraz ks. prof. dr hab. Marian Nowak – Przewodniczący Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej PAN.

Po zaprezentowaniu celów konferencji przez jej kierownika naukowego, ks. prof. dra hab. Jarosława Michalskiego (kierownika Zakładu Filozofii i Socjologii Edukacji UWM), rozpoczęto obrady plenarne, które poprowadzili ks. prof. dr hab. Marian Nowak (KUL) i ks. prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz (UMK). Zainicjował je ks. prof. dr hab. Marian Nowak referatem pt. *Specyfika, wyzwania, możliwości i perspektywy pedagogiki chrześcijańskiej w Polsce*, w którym przedstawił genezę i rozwój chrześcijańskiej myśli z uwzględnieniem jej współczesnej

* Dr Aldona Zakrzewska, adiunkt w Zakładzie Filozofii i Socjologii Edukacji Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

odmiany w kontekście myśli pedagogicznej w Polsce po roku 1989, przypominając, iż „tak” dla wiary, dla chrześcijaństwa wymaga własnej i w pełni wolnej odpowiedzi na zawołanie Boga.

W kolejnym wystąpieniu *Edukacja religijna w szkole neutralnej światopoglądowo* ks. prof. dr hab. Bogusław Milerski podkreślał, iż niejednokrotnie pojawiają się głosy, że wtajemniczenia nie można poddawać scholaryzacji, ale przecież każda edukacja również zawiera element wtajemniczenia, a jednak nikt nie ma dylematu czy nauczać, czy też nie. Dlatego jego zdaniem nie powinniśmy pytać: „Czy...”, ale: „W jakiej formie ma być prowadzone nauczanie religii w szkole publicznej w państwie demokratycznym i pluralistycznym?”.

Profesor dr hab. Alina Rynio w referacie pt. „*Wczoraj i „dziś” katolickiej myśli pedagogicznej w kontekście współczesnych wyzwań wychowawczych*” wskazywała na potrzebę powrotu do źródeł katolickiej myśli pedagogicznej i dobrej znajomości tradycji, z której owa myśl wyrasta, gdyż kultura bez chrześcijaństwa nie niesie światu nadziei.

Następnie ks. dr Stanisław Chrobak w wystąpieniu *Spółeczeństwo nadziei!? – wyzwania dla pedagogiki chrześcijańskiej* przypominał, że same dobre struktury społeczne nie przekładają się na dobre zachowanie, bo dobro czy wolność nie są strukturą lecz wartością. Tak samo nadzieja, w której wyraża się zasadnicze poczucie sensu naszego życia, które sprzężone jest ze świadomością wartości naszego człowieczeństwa. Nadzieja odsłania więc człowiekowi to, że jest „w drodze” do pełnego realizowania siebie i budowania społeczeństwa nadziei.

Ksiądz prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz w swoim wystąpieniu *Wychowanie człowieka jako osoby w świetle pedagogiki chrześcijańskiej* wskazywał zaś na najbardziej istotne elementy edukacji religijnej ukierunkowanej personalistycznie, ze szczególnym uwzględnieniem osobowego wymiaru wychowania sumienia oraz wychowania do uszanowania godności osoby.

Z kolei ks. prof. dr Zbigniew Formella w referacie na temat *Wychowanie integralne w skautingu. Aktualność propozycji* wykazując, że dzisiejsze czasy są jak najbardziej odpowiednie, aby lansować koncepcję integralnego wychowania, zaproponował, by w świecie technologicznym, który coraz bardziej domaga się od nas języka konkretów, powrócić do wychowania integralnego poprzez skauting.

Obrady plenarne zakończył ks. prof. dr hab. Jarosław Michalski, który swoje rozważania pt. *Religia jako „doświadczenie przeżyte”* – wyzwaniem dla współczesnej edukacji chrześcijańskiej skoncentrował wokół pytań: „Jakie współczesne uwarunkowania procesów edukacji stanowią szczególne wyzwanie dla pedagogiki religii?”; „Czy koncepcja religii jako «doświadczenia przeżytego» może mieć znaczenie dla kształtowania pełni człowieczeństwa?”.

Obrady Konferencji odbywały się również w sekcjach problemowych, których zagadnienia oscylowały wokół dwu nurtów: *Konteksty pedagogiki chrześcijańskiej wobec teorii, ideologii i polityki* (sekcja I), a także *Dylematy racjonalności w pedagogice chrześcijańskiej praktycznie zorientowanej – między doświadczeniem a wyobrażeniem* (sekcja II).

Sekcji I przewodniczyli pierwszego dnia prof. dr hab. Bogdan Szczepankowski (UKSW) oraz dr Aldona Zakrzewska (UWM). Refleksje rozpoczął prof. dr hab. Bogdan Szczepankowski, który przedstawił wybrane sylwetki kapłanów zasłużonych dla polskiej surdopedagogiki (Anzelma Zygmunta, Jakuba Falkowskiego, Teofila Jagodzińskiego i Konrada Lubosa), przypominając, że to im zawdzięczamy m.in. pierwszy słownik języka migowego czy system kształcenia duszpasterzy pracujących z głuchoniemymi. Następnie dr Ewa Łatacz zaprezentowała obiektywizm wychowawczy w poglądach Karola Wojtyły poprzez ukazanie nauczania Jana Pawła II jako pomostu między tradycją a współczesnością (połączenie tomizmu z fenomenologią). Podczas wystąpienia towarzyszyła jej refleksja odnosząca się do pytania: „Czy i jak metoda filozoficzna Jana Pawła II może stanowić wyzwanie dla pedagogiki?”. W oparciu o nauczanie Papieża swoje wystąpienia przedstawiły jeszcze cztery osoby. Dr Agnieszka Łagoda podkreśliła, iż chrześcijańska koncepcja człowieka jako osoby w poglądach K. Wojtyły przejawia się głównie w dwóch typach pytań: pytań typu antropologicznego oraz pytań natury etycznej i egzystencjalnej. Zastanawiała się ona również nad tym, czy warto we współczesnym wychowaniu sięgać do tradycji chrześcijańskiej? Dr Aldona Zakrzewska zaś, przypominając spotkania Jana Pawła II z młodzieżą i nauczanie skierowane do nich, w którym stawiał im wysokie wymagania życia w prawdzie i miłości w konkretnych wymiarach życia codziennego, zachęcała do korzystania z tej metody – środka nawiązywania wychowującej relacji pedagog–młody człowiek, jako szansy dojrzewania w swoim człowieczeństwie. Z kolei dr Monika Grochalska podjęła swe rozważania w trzech obszarach: między feminizmem a chrześcijaństwem; między tradycją a współczesnością – obraz kobiety w Biblii i w *Liście do kobiet* Jana Pawła II; założenia „nowego feminizmu” według Jana Pawła II – aspekty pedagogiczne. Zakończyła je pytaniem, które stało się przedmiotem ciekawej dyskusji: Czy jest możliwy katolicki feminizm? Dr Krzysztof Gąsecki natomiast skoncentrował się w swej wypowiedzi na ukazaniu: ewolucji poglądów na pracę; pojęcia pracy; aksjologicznego, podmiotowego i uniwersalistycznego wymiaru pracy oraz pracy w społecznej nauce Kościoła – skupiając się przede wszystkim na encyklice Jana Pawła II o pracy ludzkiej *Laborem exercens* i przypominając, iż praca to dobro człowieka i dobro jego społeczeństw. W sekcji tej referat pt. *Chrześcijańska myśl wychowawcza wobec idei i wzorów Nowego Wychowania* wygłosiła również dr Teresa Jaroszuk, podkreślając, iż głównym założeniem Kościoła Katolickiego w okresie 20-lecia międzywojennego było odrodzenie społeczeństwa przez wychowanie i na tej płaszczyźnie korzystał z Pedagogiki Reform. Wymiar ekumeniczny nadała sekcji pierwszej mgr Joanna Dąbrowska-Patalon – reprezentująca Kościół Baptystów. Podjęła ona próbę postawienia aksjologicznej diagnozy współczesnego świata, a tym samym i religii w referacie *Kościół semper reformanda: implikacje dla wychowania religijnego*. Jej wypowiedź wzbudziła refleksję, że warto w tej diagnozie uwzględnić nie tylko poglądy Floriana Znanieckiego, ale także Zygmunta Baumana. Wystąpienie mgr. Pawła Piotrowskiego zakończyło pracę

sekcji podczas pierwszego dnia obrad. Ukazując antyredukcyjność i integrujące podejście do rozwoju osoby w teorii wychowania Stefana Kunowskiego, skupił się on na jego teorii czterech dynamizmów wychowania: logosie, agosie, etosie i biosie.

Drugiego dnia obrady sekcji I, której przewodniczyli dr Katarzyna Wrońska (UJ) oraz dr Jarosław Horowski (UMK), zainicjował dr Piotr Magier, stawiając w referacie *Tożsamość pedagogiki chrześcijańskiej* pytanie: czy w ogóle pedagogika jest nauką, a tym bardziej czy jest nią pedagogika chrześcijańska? Trudność w określeniu pojęcia i zakresu „pedagogiki chrześcijańskiej” (katolickiej) sprawia według niego m.in. fakt, że nie jest jasne, czy pedagogika chrześcijańska to subdyscyplina pedagogiczna, czy koncepcja (kierunek) wychowania. Wystąpienie dr Katarzyny Wrońskiej *Chrześcijańskie społeczeństwo obywatelskie wyzwaniem dla pedagogiki chrześcijańskiej* oscylowało z kolei wokół pytania: czy możliwy jest dialog między chrześcijaństwem a liberalizmem? Podejmując próbę odpowiedzi na nie, przypomniwała, iż wychowanie chrześcijańskie wprowadza ideę integracji społeczeństwa, a więc w konsekwencji w edukacji potrzebna jest też edukacja liberalna: aktywność obywatelska, kształtowanie nawyków organizowania się wokół inicjatyw czy rozwiązywania kwestii spornych. Następnie dr Wiktor Sawczuk w referacie pt. *Wychowanie w dobie postmodernizmu – nowe wyzwania dla pedagogii chrześcijańskiej* starał się ukazać, że szereg zagrożeń, które niesie ze sobą wszechogarniająca współczesna rzeczywistość filozofia postmodernizmu stanowi wyzwanie dla pedagogiki chrześcijańskiej, która hołduje stałym uniwersalnym wartościom. Ks. dr Kazimierz Gryźnia podjął temat *Substancjalność i tożsamość u podstaw osobowego rozwoju i wychowania człowieka*, a w jego ramach rozważania nawiązujące do pytania: czy człowiek z powodu dokonujących się zmian jest nadal tym samym człowiekiem, tożsamym ze sobą, czy nie traci swej substancjalności? Opierając się zaś na filozofii Arytotelesa, sugerował, iż dokonujące się w człowieku zmiany nie niweczą jego tożsamości, dlatego też człowiek z jednej strony może i powinien się rozwijać, z drugiej zaś strony za jakość tego rozwoju ponosi pełną odpowiedzialność. Następnie dr Barbara Kiereś w referacie pt. *Personalizm – chrześcijaństwo – współczesna pedagogika* podkreśliła, iż sytuację współczesnej pedagogiki coraz częściej określa się mianem kryzysu tożsamości. Szansę zaś odrodzenia jej widzi się w personalizmie, który daje możliwość uprawiania pedagogiki personalistycznej jako pedagogii perennis. Wysunęła przy tym postulat, iż uprawiający pedagogikę chrześcijańską muszą wiedzieć, jakie są korzenie personalizmu jako filozoficznej teorii człowieka i w jaki sposób chrześcijaństwo dopełnia wizję człowieka, rozstrzygając problem ostatecznego celu jego życia. W kolejnym referacie pt. *W poszukiwaniu pedagogicznej mądrości – o wartościach chrześcijańskich w wychowaniu* dr Danuta Wajsprych podjęła próbę ukazania dróg, środków i form wykorzystania wartości chrześcijańskich w szeroko pojętym wychowaniu. Dr Jarosław Horowski natomiast swoje rozważania pt. *Harmonia między człowiekiem i przyrodą jako wyzwanie dla pedagogiki chrześcijańskiej* rozpoczął od analizy dwóch kon-

cepcji ekofilozoficznych: ekologii głębokiej Arne Neass'a i George'a Sessionsa oraz eko-filozofii Henryka Skolimowskiego, chcąc w ten sposób ukazać, w jaki sposób ujmują one sens ludzkiego życia w aspekcie relacji człowiek–środowisko przyrodnicze. Na tym tle zarysował propozycję religijną, budowaną w ramach refleksji chrześcijańskiej, co umożliwiło porównanie różnych koncepcji oraz ukazanie specyfiki chrześcijańskiej propozycji odniesienia do przyrody oraz chrześcijańskiego projektu życia z uwzględnieniem relacji do przyrody (ekoteologii), również w wymiarze praktycznym. Obrady sekcji I zakończyła mgr inż. Anetta Roszak-Cyrson referatem pt. *Wartości chrześcijańskie wobec Integracji Europejskiej i wyzwań współczesności* podkreślając, iż wartości chrześcijańskie powinny być podstawą funkcjonowania zjednoczonej europejskiej cywilizacji, przypominając jednocześnie, że budowanie wspólnych wartości oraz solidarności społecznej powinniśmy zacząć od nas samych.

Sekcja II pracowała również w dwu częściach. Części pierwszej przewodniczyli prof. dr hab. Eugenia Malewska (UWM) oraz dr Agnieszka Salamucha (KUL). W pierwszym referacie *Kiedy pedagogika jest chrześcijańska? Uwagi metodologiczne*, dr Agnieszka Salamucha postawiła pytanie o kryteria wyróżniające pedagogikę chrześcijańską spośród innych typów pedagogiki. Następnie dr Małgorzata Słowik zaproponowała temat *Potrzeba wspólnoty u młodzieży*, w ramach którego przedstawiła relację z badań przeprowadzanych wśród młodzieży, dotyczących rozumienia przez nią wspólnoty, potrzeby wspólnoty oraz strat i korzyści płynących z przynależności do wspólnoty. W kolejnym referacie *Sekularyzacja czy zapomnienie? Religia a pedagogika ogólna w Polsce* ks. dr Dariusz Stępkowski proponował analizę miejsca religii w przestrzeni publicznej i w nawiązaniu do koncepcji „trójkąta egipskiego” J. Assmanna i koncepcji „pamięci kulturowej” P. Ricoeura, postawił tezę o zepchnięciu religii do podświadomości życia społecznego. Dr Ewa Wysocka w wystąpieniu *Religijność młodzieży a jej nastawienie do siebie i świata* zaprezentowała wyniki badań dotyczących relacji między postawą pro- i areligijną u młodzieży, a jej nastawieniem do siebie, rzeczywistości, wpływu na własne życie i na świat. Następnie mgr inż. Henryk Prus, analizując możliwości *Wykorzystania technologii informacyjnej w nauczaniu religii w szkołach ponadgimnazjalnych*, pokazał, jak można zastosować technologie informatyczne w nauczaniu religii jako przedmiotu dość tradycyjnego ze względu na metodykę. Z kolei dr Anna Petkowicz w referacie *Święci Patroni – wzór osobowy czy tradycja?* zrelacjonowała swoje badania, których przedmiotem był stosunek dzieci i młodzieży do swoich patronów chrzcielnych i patronów szkół jako wzorców osobowych. Interesujący wycinek z dziejów szkolnictwa w Polsce zaprezentowała następnie dr Anna Szylar, omawiając w referacie *Wychowanie i kształcenie dziewcząt w klasztorach pensjach żeńskich w XVII i XVIII wieku* kwestię edukacji dziewcząt w szkołach przyklasztornych i wpływu tej edukacji na kształtowanie XIX-wiecznego wzorca kobiety jako matki, Polki, chrześcijanki. W ostatnim referacie *Ruch NEW AGE jako wyzwanie dla pedagogiki chrześcijańskiej* mgr Monika Mancewicz przedstawiła obraz świata i człowieka

proponowany przez New Age, jako konkurencyjny dla obrazu chrześcijańskiego i niebezpieczny z wychowawczego punktu widzenia.

Drugiego dnia obrady sekcji II prowadzili ks. prof. dr Zbigniew Formeła (Università Pontificia Salesiana w Rzymie) oraz prof. dr hab. Lucyna Hurło (UWM), która rozpoczęła dyskusję od swojego wystąpienia zatytułowanego *Hierarchia wartości wśród młodzieży. Prawda czy złudzenie*, podkreślając, że wartości należy znać, posiadać je, dążyć do nich i według nich żyć. Czynnikiem zaś, który zdaje się sprzyjać temu, jest fakt, iż: „Ludzie na ogół nie różnią się pragnieniem dobra, piękna, miłości, szczęścia, sprawiedliwości, a więc nie różnią się pragnieniem urzeczywistnienia określonych wartości”. Następnie dr Iwona Cymerman, podejmując temat *Boże, dlaczego ja? Kto jest moim bliźnim? – i inne pytania w codzienności wychowawczej*, pobudziła wszystkich do zastanowienia się na dylematami natury etycznej, które przeżywają w codzienności wychowawczej młodzi, dojrzewający ludzie. Postawiła też pytanie: „Kto i w jaki sposób może determinować kształtowanie się ich hierarchii wartości?”. Z kolei ks. dr Andrzej Łuczyński w referacie *Rola pedagogiki chrześcijańskiej w kształtowaniu pozytywnego rozumienia małżeństwa i rodziny* wskazywał, iż intensywność przemian zachodzących we współczesnym świecie, domaga się odczytania na nowo przesłania chrześcijańskiej koncepcji wychowania, pozwalającej człowiekowi kształtować pozytywny obraz siebie i swego otoczenia, tak by mógł on zrealizować swoje powołanie. Chrześcijańska nauka o wychowaniu, kładąc akcent na pokłady dobra, piękna, miłości i poświęcenia tkwiące we wzajemnym obdarowaniu małżonków „sobą” oraz w głębokich relacjach rodzinnych, uczy ich nie tylko jak tego wzajemnego dobra i szczęścia nie stracić, ale również jak je ciągle pomnażać ku wzajemnemu ubogaceniu i rozwojowi, a nade wszystko ku odpowiedzialnemu wychowaniu potomstwa. Dr Dorota Kornas-Bielea natomiast pochylając się nad prenatalnym okresem życia człowieka na terenie pedagogiki chrześcijańskiej w wystąpieniu *Prenatalny okres życia człowieka wyzwaniem dla pedagogiki chrześcijańskiej* starała się odpowiedzieć na pytanie: czy prenatalny okres jest wyzwaniem dla pedagogiki chrześcijańskiej i czy pedagogika chrześcijańska jest wyzwaniem dla sposobu ujmowania i optymalizacji życia przed urodzeniem? Następnie dr Danuta Apanel, podejmując rozważanie nt. niepełnosprawności w świetle doktryny wychowawczej Kościoła katolickiego, oparła się w dużej mierze na nauczaniu Jana Pawła II, którego podstawę stanowił fragment z jego encykliki *Laborem exercens*: „Osoby niepełnosprawne w pełni są podmiotami ludzkimi z należnymi im wrodzonymi, świętymi i nienaruszalnymi prawami, które mimo ograniczeń i cierpień wpisanych w ich ciało i władze, stanowią jednak o szczególnym znaczeniu godności i wielkości człowieka”. Problematykę niepełnosprawności kontynuowała dr Ewa Domagała-Zyśk, rozważając kwestię *Chrześcijańska pedagogika niepełnosprawności – współczesne wyzwania*. Przedmiotem jej analizy była koncepcja chrześcijańskiej pedagogiki specjalnej, której założenia stanowią istotny punkt odniesienia dla osób niepełnosprawnych, ich rodziców oraz pracujących z nimi pedagogów w poszukiwaniu takich me-

tod i sposobów oddziaływań terapeutycznych, które wspierają pełny integralny rozwój osoby. Podała również praktyczny przykład spójnej koncepcji chrześcijańskiej pedagogiki specjalnej w ujęciu Jeana Vaniera. Dr Lidia Marszałek, prezentując *Elementy systemu prewencyjnego św. Jana Bosko we współczesnej pedagogice specjalnej* i określając go jako system wychowania, wiążącego się nie tyle z teorią, ile z praktyką wychowawczą, opartego na dialogu, miłości i kształtowaniu wyższych wartości, ukazywała, iż pozostaje on wciąż aktualny nie tylko w pracy ogólnowychowawczej z młodzieżą, ale też doskonale wpisuje się w aktualne potrzeby pracy rewalidacyjnej z dziećmi niepełnosprawnymi. Niezwykle interesujące rozważania przedstawiła również ostatnia prelegentka sekcji II, dr Joanna Żeromska-Charlińska, w referacie *Aspekty wiary w kształtowaniu decyzji wyboru niedoszłych samobójców*, podkreślając, iż wiara według wielu autorów (m.in. J. Koźmieleckiego, E. Bielickiego) może stanowić ważny element łagodzący czy wręcz zapobiegający zachowaniom autodestrukcyjnym człowieka. Łagodzenie traumatyzującego charakteru sytuacji drastycznie trudnych czy przeżytych refleksji autodestruktywnych nadaje nowe impulsy jednostce do aktywności na nowo twórczej, wiąże się ze wzbudzaniem u niej zdolności „projekcji w przyszłość”.

Podjęte zagadnienia, mimo niszowej problematyki, spotkały się z dużym zainteresowaniem. Świadczył o tym fakt, iż w dyskusji wzięli udział naukowcy z 17 ośrodków z Polski (m.in. z Krakowa, Warszawy, Torunia, Słupska, Gdańska, Łodzi, Kielc, Katowic, Zamościa, Olsztyna) oraz gość zagraniczny z Rzymu, a także studenci kierunku pedagogika UWM.

Zakończenia konferencji dokonali ks. prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz i ks. prof. dr hab. Jarosław Michalski, przypominając, iż prelegenci ukazywali różnorodne i wieloaspektowe stanowiska na temat miejsca chrześcijaństwa oraz pedagogiki chrześcijańskiej w nauce i życiu społecznym oraz ich roli w wychowaniu i pedagogice w dzisiejszej rzeczywistości, a także w przyszłości. Podkreślano również, że bardzo ożywione dyskusje wywołało wiele tematów, dotyczących m.in.: tożsamości pedagogiki chrześcijańskiej; dialogu między chrześcijaństwem a... feminizmem, liberalizmem, postmodernizmem, personalizmem oraz biocentrycznymi” nurtami ekofilozofii; edukacji religijnej dzieci i młodzieży; szans i zagrożeń wychowawczych płynących z ruchu New Age oraz kształcenia i wychowania młodych w szkołach katolickich; wyzwań pedagogiki i wychowania chrześcijańskiego wobec... odpowiedzialnego rodzicielstwa, niepełnosprawności, prenatalnego okresu życia człowieka, decyzji wyboru niedoszłych samobójców, współczesnych mediów czy integracji europejskiej.

Uczestnicy konferencji zgodnie podkreślali, iż podjęta tematyka jest niezwykle istotna, ponieważ człowiek, wobec nieustannie zachodzących w świecie przemian politycznych, społeczno-ekonomicznych i cywilizacyjnych, niosących ze sobą konieczność rozwiązywania coraz to nowych problemów egzystencjalnych, potrzebuje trwałych odniesień, stałych wartości, które pozwolą na jego pełny rozwój osobowy. Na tej płaszczyźnie niezwykle istotną rolę odgrywa chrześcijańska

koncepcja człowieka jako osoby – świadomego i wolnego podmiotu. Szczególnie dzisiaj – w obliczu wszechogarniającego pluralizmu, relatywizmu, coraz bardziej dostrzegalnej brutalizacji zachowań w życiu społecznym, w świecie niosącym nieustanny stres i poczucie braku wpływu na własne życie, w obliczu zagubienia i dezorientacji w wychowaniu – zastanowienie się nad rolą wychowania chrześcijańskiego, w centrum którego stoi człowiek jako osoba oraz jego integralny rozwój, jest potrzebne i aktualne.